ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

23. dubna 2009 *

Ve věci C-167/08,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Hof van Cassatie (Belgie) ze dne 10. dubna 2008, došlým Soudnímu dvoru dne 21. dubna 2008, v řízení

Draka NK Cables Ltd,

AB Sandvik International,

VO Sembodja BV,

Parc Healthcare International Ltd

* Jednací jazyk: nizozemština.

proti

Omnipol Ltd,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann, předseda senátu, M. Ilešič, A. Borg Barthet, E. Levits (zpravodaj) a J.-J. Kasel, soudci,

generální advokát: P. Mengozzi,
vedoucí soudní kanceláře: M. M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 12. února 2009,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Draka NK Cables Ltd, AB Sandvik International, VO Sembodja BV a Parc Healthcare International Ltd P. Lefèbvrem, advocaat, A. Hanseboutem, conseil, a C. Ronsem, avocat,

– za Omnipol Ltd H. Geingerem, H. Verhulstem a R. Portocarerem, advocaten,

– za belgickou vládu T. Maternem, jako zmocněncem,

– za slovenskou vládu J. Čorbou, jako zmocněncem,

– za Komisi Evropských společenství A.-M. Rouchaud-Joët a R. Troostersem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 43 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12 s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi některými věřiteli Central Bank of Iraq (dále jen „CBI“), a to Draka NK Cables Ltd, se sídlem ve Finsku, AB Sandvik International, se sídlem ve Švédsku, VO Sembodja BV, se sídlem v Nizozemsku a Parc Healthcare International Ltd., se sídlem v Irsku (dále jen společně „navrhovatelky“),

a dalším věřitelem CBI, společností Omnipol Ltd., se sídlem v České republice (dále jen „Omnipol“), ve věci rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti vydaného rechtbank van eerste aanleg te Brussel (soud prvního stupně v Bruselu), kterým se povoluje výkon rozsudku vydaného dne 11. prosince 2003 Gerechtshof te Amsterdam (Nizozemsko), jenž se týkal pohledávek Omnipolu vůči CBI.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

3 Článek 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001 stanoví:

„1. Proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti může kterákoli strana podat opravný prostředek.“

4 Toto nařízení nahrazuje Úmluvu ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1 a – pozměněné znění – s. 77), Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1),

Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997, C 15, s. 1, dále jen „Bruselská úmluva“).

5 Článek 36 odst. 1 Bruselské úmluvy stanovil:

„Je-li výkon rozhodnutí povolen, strana, vůči níž je výkon navrhován, může podat proti rozhodnutí opravný prostředek ve lhůtě jednoho měsíce od doručení rozhodnutí.“

6 Článek 40 této úmluvy stanovil:

„Je-li jeho návrh zamítnut, může navrhovatel podat opravný prostředek:

[…]

Strana, vůči níž se výkon požaduje, je předvolána před odvolací soud. […]“

Vnitrostátní právní úprava

7 Článek 1166 belgického občanského zákoníku stanoví:

„Věřitelé však mohou vykonávat veškerá práva svého dlužníka a vstoupit do jeho žalob, s výjimkou těch práv a žalob, která se váží výlučně k jeho osobě.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

8 Navrhovatelkám a Omnipolu se jedná o rovnoměrné rozdělení peněžité částky patřící CBI.

9 Výše pohledávky Omnipolu činí polovinu celkové částky pohledávek vůči CBI. Právním titulem pohledávky Omnipolu je rozsudek Gerechtshof te Amsterdam ze dne 11. prosince 2003.

10 Rechtbank van eerste aanleg te Brussel povolil výkon tohoto rozsudku na základě článku 38 a následujících nařízení č. 44/2001.

11 Navrhovatelky společně podaly formou „action oblique“ (typ poddlužnické žaloby) ve smyslu článku 1166 belgického občanského zákoníku a čl. 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001 opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti, aby zabránily výkonu rozsudku vydaného Gerechtshof te Amsterdam.

12 Dne 14. listopadu 2005 prohlásil rechtbank van eerste aanleg te Brussel tento opravný prostředek za nepřípustný a rozhodl, že i když článek 1166 belgického občanského zákoníku umožňuje věřitelům vykonávat veškerá práva svého dlužníka a vstoupit do jeho žalob, nelze je považovat za „strany" ve smyslu čl. 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001. Postup, jímž se podle tohoto nařízení prohlašuje vykonatelnost, totiž počítá se svébytným a uzavřeným systémem opravných prostředků, který nemůže vnitrostátní zákonodárce doplňovat.

13 Navrhovatelky podaly proti tomuto rozhodnutí kasační opravný prostředek. Tvrdí, že věřitel, který vykonává v rámci poddlužnické žaloby práva dlužníka, musí být považován za „stranu" ve smyslu čl. 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001, pokud byl dlužník stranou řízení v cizině.

14 Hof van Cassatie konstatoval, že ačkoli má nařízení č. 44/2001 v oblasti opravných prostředků stejný cíl jako Bruselská úmluva, odchyluje se znění čl. 43 odst. 1 tohoto nařízení od znění obdobného ustanovení obsaženého v uvedené úmluvě.

15 Článek 36 Bruselské úmluvy totiž stanovil, že strana, proti které byl navržen výkon rozsudku dotčeného ve věci v původním řízení, může podat opravný prostředek proti rozhodnutí povolujícímu tento výkon, zatímco čl. 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001 umožňuje podat opravný prostředek proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti tohoto rozsudku „kterékoli straně".

16 Vzhledem k této změně ve znění právních předpisů Společenství měl předkládající soud za to, že není zcela zřejmé, zda je i nadále platný výklad článku 36 Bruselské úmluvy zastávaný Soudním dvorem (viz rozsudek ze dne 2. července 1985, Deutsche Genossenschaftsbank, 148/84, Recueil, s. 1981), podle kterého mohou být opravné prostředky proti prohlášení vykonatelnosti podány pouze stranami řízení, v němž byl vynesen cizozemský rozsudek, což vylučuje možnost, aby opravný prostředek proti rozhodnutí, jímž se uděluje svolení k výkonu, podaly dotčené třetí strany.

17 Za těchto podmínek se Hof van Cassatie rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je třeba věřitele, který podá žalobu jménem a na účet svého dlužníka, považovat za ‚stranu' ve smyslu čl. 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001, to znamená stranu, která může podat opravný prostředek proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti, i když ve sporu, v němž návrh na zmíněné prohlášení proti tomuto dlužníkovi podal jiný věřitel, formálně nevystupoval jako strana řízení?"

K předběžné otázce

18 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že věřitel dlužníka může podat opravný prostředek proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti, i když ve sporu, v němž jiný věřitel podal návrh na zmíněné prohlášení proti tomuto dlužníkovi, formálně nevystupoval jako strana řízení.

19 Aby bylo na tuto otázku možné odpovědět, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury musí být ustanovení nařízení č. 44/2001 vykládána autonomně, s odkazem na jeho systematiku a cíle (viz zejména rozsudky ze dne 13. července 2006, Reisch Montage, C-103/05, Sb. rozh. s. I-6827, bod 29, jakož i ze dne 2. října 2008, Hassett a Doherty, C-372/07, Sb. rozh. s. I-7403, bod 17).

20 Dále je třeba připomenout, že jelikož nařízení č. 44/2001 nyní ve vztazích mezi členskými státy nahrazuje Bruselskou úmluvu, platí výklad ustanovení Bruselské úmluvy podaný Soudním dvorem rovněž pro ustanovení nařízení č. 44/2001, pokud lze ustanovení Bruselské úmluvy a ustanovení nařízení č. 44/2001 kvalifikovat jako

rovnocenná. Krom toho z devatenáctého bodu odůvodnění nařízení č. 44/2001 vyplývá, že při výkladu musí být zajištěna návaznost mezi Bruselskou úmluvou a tímto nařízením.

21 Vnitrostátní soud v tomto ohledu konstatuje, že se znění čl. 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001 odchyluje od znění článku 36 Bruselské úmluvy.

22 Při zkoumání systému zavedeného Bruselskou úmluvou a systému zavedeného nařízením č. 44/2001 však vychází najevo, že znění čl. 43 odst. 1 tohoto nařízení musí být porovnáno nikoli s čl. 36 odst. 1 této úmluvy, ale se zněním, které vyplývá z výkladu článku 36 ve spojení s článkem 40 uvedené úmluvy.

23 Z ustanovení čl. 36 odst. 1 Bruselské úmluvy i z ustanovení čl. 40 odst. 1 této úmluvy totiž vyplývá, že opravný prostředek může podat buď strana, vůči níž je výkon navrhován, nebo navrhovatel, je-li jeho návrh zamítnut. Z výkladu obou těchto ustanovení je tak zjevné, že možnost podat opravný prostředek proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti má kterákoli strana řízení o povolení výkonu, což odpovídá obsahu čl. 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001, ve kterém jsou tak spojena dvě odlišná ustanovení Bruselské úmluvy.

24 Z toho vyplývá, že změna textu provedená v čl. 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001 ve srovnání s Bruselskou úmluvou nevedla k žádné věcné změně a neznamená, že se výklad článků Bruselské úmluvy poskytnutý Soudním dvorem ohledně výkonu rozhodnutí nemůže použít na odpovídající články nařízení č. 44/2001.

25 Soudní dvůr k tomuto předně judikoval, že zásada právní jistoty v právním řádu Společenství a cíle sledované Bruselskou úmluvou na základě článku 220 ES, z kterého vychází, vyžadují jednotné uplatňování právních pojmů a kvalifikací, k nimž Soudní dvůr dospěl v rámci této úmluvy, ve všech členských státech (viz rozsudky ze dne 14. července 1977, Bavaria Fluggesellschaft, 9/77 a 10/77, Recueil, s. 1517, bod 4, jakož i ze dne 11. srpna 1995, SISRO, C-432/93, Recueil, s. I-2269, bod 39).

26 Dále uvedl, že hlavním cílem Bruselské úmluvy je zjednodušit postupy ve státě, ve kterém je navrhován výkon rozhodnutí, a předvídá pro tento účel velmi krátký, jednoduchý a rychlý postup povolení vykonatelnosti a dává při tom straně, proti které je výkon navrhován, možnost podat opravný prostředek (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 2. června 1994, Solo Kleinmotoren, C-414/92, Recueil, s. I-2237, bod 20, a ze dne 17. června 1999, Unibank, C-260/97, Recueil, s. I-3715, bod 14).

27 Tento postup je autonomním a komplexním systémem, nezávislým na právních systémech smluvních států, včetně oblasti opravných prostředků (viz výše uvedený rozsudek Deutsche Genossenschaftsbank, body 16 a 17). Pravidla, která se na něj vztahují, musí být předmětem restriktivního výkladu (viz výše uvedený rozsudek SISRO, body 35 a 39). Z toho vyplývá, že článek 36 Bruselské úmluvy vylučuje opravné prostředky, které vnitrostátní právo poskytuje dotčeným třetím stranám proti rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti (viz výše uvedený rozsudek Deutsche Genossenschaftsbank, bod 17, a ze dne 21. dubna 1993, Sonntag, C-172/91, Recueil, s. I-1963, bod 33).

28 Rozsah práva poskytnutého článkem 1166 belgického občanského zákoníku navrhovatelkám, u kterých belgická vláda při jednání upřesnila, že je nelze považovat za dlužníka, je v důsledku toho nerozhodný.

29 Soudní dvůr dále připomněl, že vzhledem ke skutečnosti, že se Bruselská úmluva omezuje na úpravu postupu prohlášení vykonatelnosti u zahraničních exekučních titulů a že se nedotýká výkonu v pravém slova smyslu, jenž nadále podléhá

vnitrostátnímu právu soudu, který o něm rozhoduje (viz rozsudek ze dne 4. února 1988, Hoffmann, 145/86, Recueil, s. 645, bod 27), budou moci dotčené třetí strany podat proti výkonu rozhodnutí opravné prostředky, které jim poskytuje právní řád státu, ve kterém je výkon rozhodnutí prováděn (viz výše uvedený rozsudek Deutsche Genossenschaftsbank, bod 18).

30 Tyto závěry lze vztáhnout i na nařízení č. 44/2001. Jsou potvrzeny osmnáctým bodem odůvodnění tohoto nařízení, který odkazuje na opravné prostředky, které lze podat proti prohlášení vykonatelnosti. Podle uvedeného bodu odůvodnění je tato možnost poskytnuta výslovně pouze navrhovateli a odpůrci.

31 Z výše uvedeného vyplývá, že čl. 43 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že věřitel dlužníka nemůže podat opravný prostředek proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti, jestliže ve sporu, v němž jiný věřitel podal návrh na zmíněné prohlášení proti tomuto dlužníkovi, formálně nevystupoval jako strana řízení.

K nákladům řízení

32 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 43 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že věřitel dlužníka nemůže podat opravný prostředek proti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti, jestliže ve sporu, v němž jiný věřitel podal návrh na zmíněné prohlášení proti tomuto dlužníkovi, formálně nevystupoval jako strana řízení.

Podpisy.